

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

FEATURES OF ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR VIOLATION OF VEHICLE PARKING RULES

Актуальність статті полягає в тому, що проблема порушення правил паркування стосується не лише водіїв транспортних засобів, а й пішоходів, велосипедистів, пасажирів громадського транспорту та інших суб'єктів дорожніх відносин. Рівень завантаженості автошляхів України інтенсивно зростає, це відповідно породжує збільшення кількості порушень. Правове регулювання у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є важливим інструментом регулювання й охорони правильної організації дорожнього руху та обов'язкового додержання вимог безпеки. Вплив загальнообов'язкових правил у сфері дорожніх відносин створює належний правовий режим на автотранспорті, що відповідає інтересам держави. Метою статті є дослідження особливостей адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів. Актуалізовано місце адміністративної відповідальності в системі заходів адміністративного примусу. Розглянуто генезис запровадження адміністративно-деліктної охорони правил паркування транспортних засобів. Охарактеризовано повноваження суб'єктів адміністративної юрисдикції у сфері порушень правил паркування транспортних засобів. Виокремлено особливості адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів, як одного з напрямів запобігання правопорушенням в галузі благоустрою населених пунктів. Суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів є індивідуальні суб'єкти. В залежності від виду вчиненого правопорушення вони диференціюються на загальних суб'єктів – фізичних осіб та спеціальних суб'єктів – посадових осіб суб'єктів господарювання, які утримують майданчики для платного паркування транспортних засобів. Зроблено висновок, що адміністративна відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів виражається у застосуванні спеціально уповноваженими суб'єктами адміністративної юрисдикції заходів адміністративного впливу (примусу) до особи, яка вчинила адміністративне порушення правил паркування транспортних засобів з метою захисту суспільних відносин у сфері благоустрою населених пунктів, на основі і в порядку встановленому чинним законодавством.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративний проступок, правила паркування, благоустрій, транспортні засоби.

The relevance of the article lies in the fact that the problem of violation of parking rules concerns not only drivers of vehicles, but also pedestrians, cyclists, passengers of public transport and other subjects of road relations. The level of congestion on Ukraine's highways is growing intensively, which, accordingly, causes an increase in the number of violations. Legal regulation in the field of road safety is an important tool for regulation and protection of the correct organization of road traffic and mandatory compliance with safety requirements. The impact of mandatory rules in the field of road relations creates an appropriate legal regime for motor vehicles, which corresponds to the interests of the state. The purpose of the article is to study the peculiarities of administrative liability for

violation of vehicle parking regulations. The place of administrative responsibility in the system of measures of administrative coercion has been updated. The genesis of the introduction of administrative-delict protection of vehicle parking rules is considered. The powers of subjects of administrative jurisdiction in the field of violations of vehicle parking rules are characterized. Features of administrative liability for violation of vehicle parking rules are highlighted as one of the areas of prevention of offenses in the area of improvement of settlements. Subjects of administrative responsibility for violation of vehicle parking rules are individual subjects. Depending on the type of offense committed, they are differentiated into general subjects – natural persons and special subjects – officials of business entities that maintain sites for paid parking of vehicles. It was concluded that administrative responsibility for the violation of vehicle parking rules is expressed in the application by specially authorized subjects of administrative jurisdiction of measures of administrative influence (coercion) to a person who has committed an administrative violation of vehicle parking rules in order to protect public relations in the field of urban improvement. on the basis and in the order established by the current legislation.

Key words: *administrative responsibility, administrative offense, parking rules, landscaping, vehicles.*

Постановка проблеми. Останнім часом «звичайною», якщо можна так висловитися, стала практика паркування транспортних засобів під забороняючими дорожніми знаками, розміткою тощо, а також на тротуарах, під багатоквартирними будинками, що створює перешкоди для пересування транспортних засобів спеціального призначення (швидкої допомоги, пожежних, комунальних служб та ін.). Звичайно, що без комплексного підходу (розширення мереж охоронюваних та спеціально обладнаних автостоянок, а також посилення каральної функції держави) вирішити цю проблему непросто, що є додатковим аргументом посилення у цьому контексті дії заходів відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів [1, с. 167].

Проблема порушення правил паркування стосується не лише водіїв транспортних засобів, а й пішоходів, велосипедистів, пасажирів громадського транспорту та інших суб'єктів дорожніх відносин. Рівень завантаженості автошляхів України інтенсивно зростає, це відповідно породжує збільшення кількості порушень. Правове регулювання у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є важливим інструментом регулювання й охорони правильної організації дорожнього руху та обов'язкового додержання вимог безпеки. Вплив загальнообов'язкових правил у сфері дорожніх відносин створює належний правовий режим на автотранспорті, що відповідає інтересам держави.

Серед засобів, які держава застосовує для боротьби з порушенням законодавства про дорожній рух, найважливіше місце посідає адміністративна відповідальність. Зокрема, дієвим засобом у боротьбі з правопорушеннями у сфері безпеки дорожнього руху, в тому числі порушеннями правил паркування, є адміністративні превентивні заходи й заходи примусу [2, с. 187].

Одним з таких заходів примусу, в першу чергу, якраз і виступає адміністративна відповідальність. На сьогоднішній день можемо констатувати, що таке поняття, як адміністративна відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів, до недавнього часу, взагалі не згадувалося. Норми, що регулювали організацію та порядок паркування транспортних засобів на вулицях і дорогах населених пунктів, взагалі не були захищені адміністративно-деліктним законодавством. У зв'язку з цим, актуальність дослідження цього інституту не викликає сумнівів.

Стан дослідження. Дослідженню правової природи та змісту адміністративної відповідальності та адміністративних проступків, в тому числі в галузі благоустрою населених пунктів, присвятило свої праці багато вчених, серед яких: О. В. Битяк, С. Г. Братель, У. З. Ватаманюк-Зелінська, В. В. Волік, І. П. Голосніченко, С. Т. Гончарук, О. О. Загоруй, І. Є. Іванов, Т. О. Коломoeць, В. К. Колпаков, М. Ф. Криштанович, І. О. Луговий, Р. І. Любицький, Р. Ю. Молчанов, О. Ю. Салманова, М. В. Плугатир, В. Й. Развадовський, А. В. Рижий, Г. В. Самойленко, Р. А. Сербин, А. О. Собакар, Л. І. Сопільник, В. Ф. Швець, В. В. Ясько. та інші. При цьому науковцями недостатньо висвітлено специфіку застосування заходів адміністративної відповідальності саме за порушення правил паркування транспортних засобів. Це і зумовлює актуальність обраної проблематики.

Метою статті є дослідження особливостей адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів.

Виклад основних положень. Роль адміністративної відповідальності в системі юридичної відповідальності є надзвичайно важливою насамперед тому, що вона виникає у результаті відносин між державою і громадянином. В умовах сьогодення в науці адміністративного права і практичній адміністративній (поліцейській) діяльності поняття адміністративної відповідальності вживається як загальновідоме та зрозуміле, під яким розуміється щось визначене. Але, якщо спробувати розкласти його на складові частини і дати йому наукове визначення прийнятне для КУпАП, воно виявляється, на наш погляд, ще недостатньо конкретним.

Так, А.Т. Комзюк визначає адміністративну відповідальність, як застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права [3, с. 7].

І.П. Голосніченко зазначає, що адміністративна відповідальність у вузькому розумінні означає застосування, реалізацію адміністративного стягнення. Такий підхід є об'єктивним. Це обов'язок особи відповідати перед державою в особі її органу за вчинене протиправне діяння у межах встановленого законом стягнення. Адміністративна відповідальність характеризується негативною реакцією держави на протиправні прояви окремих фізичних осіб шляхом установлення відповідних правил, заборон і адекватних їх порушенням санкцій відносно порушників. Адміністративна відповідальність має всі ознаки юридичної відповідальності, бо є різновидом останньої [4, с. 7].

В.К. Колпаков вважає, що адміністративна відповідальність – це примусове застосування правомочною посадовою особою з дотриманням певної процедури передбачених законодавством заходів впливу за вчинення адміністративного проступку, які виконані правопорушником [5, с. 76].

Як бачимо, існує багато різних підходів до визначення поняття адміністративної відповідальності. Але більшість вчених, в тій чи іншій мірі, доходять висновку, що адміністративна відповідальність є наслідком вчинення адміністративного правопорушення і виражається в застосуванні адміністративних стягнень. Ми у своєму дослідженні також схилиємось до такої думки, розглядаємо питання адміністративної відповідальності виключно у традиційному її розумінні, а саме, як реагування держави на порушення адміністративно-деліктних норм права. Причому, реагування може бути, як негативним так і позитивним. З одного боку, це засіб впливу на правопорушника шляхом застосування до нього певних санкцій, а з іншого – інструмент виховного впливу з метою його перевиховання і виправлення. На жаль, КУпАП також не закріплює поняття адміністративної відповідальності у вигляді конкретного визначення, хоча використовує його, взявши за основу дві ознаки: адміністративне правопорушення та адміністративне стягнення.

Таке ж поняття, як адміністративна відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів, до недавнього часу, взагалі не згадувалося. Норми, що регулювали організацію та порядок паркування транспортних засобів на вулицях і дорогах населених пунктів, взагалі не були захищені адміністративно-деліктним законодавством.

Безпосередньо Правила паркування транспортних засобів (затв. постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1342) передбачають, що порушення цих Правил тягне за собою відповідальність згідно із законом [6].

В адміністративно-деліктному законодавстві також були відсутні склади правопорушень, що безпосередньо стосуються порушень правил паркування транспортних засобів, інститут адміністративної відповідальності не застосовувався у сфері паркування транспортних засобів, що було суттєвим недоліком.

Вперше адміністративна відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів була введена лише у 2014 році шляхом доповнення Кодексу України про адміністративні правопорушення новою статтею 152¹ «Порушення правил паркування транспортних засобів та порушення правил обладнання майданчиків для платного паркування транспортних засобів» [7].

На сучасному етапі розвитку української державності дослідження інституту адміністративної відповідальності, з'ясування його суті, місця і ролі як у системі адміністративного права, так і серед інших галузей права набуває особливого значення, оскільки це пов'язано з необхідністю удосконалення українського законодавства, у тому числі систематизацією адміністративного законодавства.

Проаналізувавши думки вчених стосовно загальних ознак адміністративної відповідальності, а також дослідивши норми законодавства, які встановлюють адміністративну відповідаль-

ність за порушення правил паркування транспортних засобів, ми можемо виокремити такі її особливості.

1. Підставою адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів є адміністративний проступок, який посягає на організацію та порядок паркування транспортних засобів на вулицях і дорогах населених пунктів.

Порядок паркування транспортних засобів на вулицях і дорогах населених пунктів встановлюється, в першу чергу, Правилами паркування транспортних засобів [6], а також Правилами дорожнього руху [8].

2. Об'єктом даних адміністративних правопорушень виступають суспільні відносини у сфері благоустрою населених пунктів.

Відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів», благоустрій населених пунктів це комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращання мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля [9].

3. Суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів відповідно до КУпАП є індивідуальні суб'єкти. В залежності від виду вчиненого правопорушення вони диференціюються на загальних суб'єктів – фізичних осіб та спеціальних суб'єктів – посадових осіб суб'єктів господарювання, які утримують майданчики для платного паркування транспортних засобів.

4. Правом складання протоколу про адміністративне порушення правил паркування транспортних засобів наділені уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції та члени громадських організацій осіб з інвалідністю.

5. Справи про адміністративні порушення правил паркування транспортних засобів можуть розглядатись різними суб'єктами адміністративної юрисдикції:

– виконавчі комітети (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчі органи, що виконують їх повноваження) (ч. 1-5 та 8 ст. 152¹ КУпАП);

– від імені виконавчих комітетів (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчих органів, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад уповноважені виконавчим комітетом (виконавчим органом) сільської, селищної, міської ради посадові особи виконавчих органів сільської, селищної, міської ради – інспектори з паркування (ч. 1, 2 та 8 ст. 152¹ КУпАП);

– органи Національної поліції (ч. 6-8 ст. 152¹ КУпАП).

6. Окремі категорії справ про адміністративні порушення правил паркування транспортних засобів розглядаються у скорочений термін.

Згідно зі ст. 277 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. Але справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1, 2 та 8 статті 152¹ КУпАП, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), розглядаються уповноваженою особою невідкладно після виявлення правопорушення та отримання відомостей про суб'єкта цього правопорушення.

7. За вчинення адміністративного порушення правил паркування транспортних засобів законом передбачене єдине адміністративне стягнення – штраф. Відповідно до ст. 27 КУпАП штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України.

Особливістю штрафу за вказаний вид правопорушень є те, що в залежності від об'єктивної сторони правопорушення розмір штрафу визначається двома способами:

– в кратному розмірі від вартості однієї години послуги з користування тим майданчиком для платного паркування транспортних засобів, на якому знаходиться транспортний засіб у момент порушення;

– неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

8. Окремі, відмінні від загальних, вимоги до змісту постанови у справі про адміністративне правопорушення у сфері паркування транспортних засобів.

Так, відповідно до ч. 3 ст. 283 КУпАП постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері паркування транспортних засобів, крім даних, визначених частиною другою

цієї статті, повинна містити відомості про: дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення; транспортний засіб, який зафіксовано в момент вчинення правопорушення (марка, модель, номерний знак); технічний засіб, яким здійснено фото або відеозапис (якщо такий запис здійснювався); розмір штрафу та порядок його сплати; правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження; відривну квитанцію із зазначенням реквізитів та можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Постанова по справі про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), крім даних, визначених частинами другою і третьою цієї статті, повинна містити відомості про адресу веб-сайту в мережі Інтернет, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент вчинення адміністративного правопорушення, ідентифікатор для доступу до зазначеної інформації та порядок звільнення від адміністративної відповідальності [10].

9. Особливі особливості оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Так, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 288 КУпАП постанову інспектора з паркування про накладення адміністративного стягнення (ч. 1, 2 та 8 ст. 152¹ цього Кодексу) – можливо оскаржити в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з урахуванням особливостей, визначених цим Кодексом.

Також на протривагу загальному правилу, що скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови, щодо постанов по справі про порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), скаргу може бути подано протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили.

10. Законом передбачено можливість розгляду справи про порушення правил паркування без присутності особи, яка притягається до відповідальності.

Так, відповідно до ст. 279¹ КУпАП, у разі якщо адміністративне порушення правил паркування транспортних засобів зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції або інспектор з паркування за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, а також у разі необхідності – за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань встановлює відповідальну особу. Посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції або інспектор з паркування зобов'язані розмістити на лобовому склі транспортного засобу копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості дозволяють встановити відповідальну особу) або повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості не дозволяють встановити відповідальну особу) [10].

11. Можливість внесення змін до постанови у справі про адміністративне правопорушення у разі звільнення відповідальної особи від адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису).

Так, відповідно до ст. 279³ КУпАП, якщо особа, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення зазначеного правопорушення, звернулася особисто до органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу, до винесеної постанови стосовно відповідальної особи вносяться зміни щодо визначення суб'єктом правопорушення особи, яка фактично керувала транспортним засобом у момент вчинення правопорушення, зафіксованого в режимі фотозйомки (відеозапису) [10].

12. На відміну від загального правила коли постановою адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови, постановою по справі про адміністративне порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або під час її виконання у випадках, передбачених ч. 1 ст. 300¹ КУпАП.

13. Особливий порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису).

Згідно ст. 300¹ КУпАП у разі сплати відповідальною особою 50 відсотків розміру штрафу за постановою про накладення адміністративного стягнення за порушення правил паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), до вручення такої постанови або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили така постанова вважається виконаною. Постанова про накладення адміністративного стягнення за порушення паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), також вважається виконаною у разі сплати штрафу за повідомленням про притягнення до адміністративної відповідальності, залишеним уповноваженою посадовою особою на місці вчинення правопорушення на лобовому склі транспортного засобу, у тому числі шляхом сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом десяти днів з дня вчинення відповідного правопорушення.

14. У разі оформлення інспектором з паркування адміністративних матеріалів за вчинення порушення правил паркування транспортних засобів, законом передбачена можливість застосування ним такого заходу забезпечення провадження у справі про адміністративне правопорушення, як тимчасове затримання транспортного засобу шляхом доставки для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку за допомогою спеціального автомобіля – евакуатора.

Висновки. Завершуючи аналітичний огляд теоретичних положень і змісту адміністративної відповідальності за порушення правил паркування транспортних засобів, сформулюємо її загальне поняття. Адміністративна відповідальність за порушення правил паркування транспортних засобів виражається у застосуванні спеціально уповноваженими суб'єктами адміністративної юрисдикції заходів адміністративного впливу (примусу) до особи, яка вчинила адміністративне порушення правил паркування транспортних засобів з метою захисту суспільних відносин у сфері благоустрою населених пунктів, на основі і в порядку встановленому чинним законодавством.

Список використаних джерел:

1. Колб С.О. Запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами в Україні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 263 с.
2. Тімашов В., Грицаєнко Я. Адміністративно-правова відповідальність за порушення правил дорожнього руху. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №1. С. 186-191.
3. Адміністративна відповідальність в Україні: Навч. посібник / За заг. ред. доц. А.Т. Комзюка. Харків: Ун-т внутр. Справ. 1998. 78 с.
4. Адміністративна відповідальність (загальні положення та правопорушення у сфері обігу наркотиків): Навчальний посібник / За заг. ред. доктора юридичних наук, професора І.П. Голосніченка. К.: КІВС. 2002. 141 с.
5. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність: сутність та поняття підстав. *Вісник прокуратури*. 2003. №6. С. 75-79.
6. Про затвердження Правил паркування транспортних засобів: постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1342. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2009-%D0%BF>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо паркування транспортних засобів : Закон України від 29 травня 2014 року. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1283-18#n7>.
8. Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>.
9. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 вересня 2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/ed20210101#Text>.